

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	18 ก.พ. 2556	43	15479	5

มรดกล้านนา

พระเจ้า (๙)

พระเจ้ายืน

พระเจ้ายืนหรือพระพุทธรูปยืน เป็นอีกลักษณะหนึ่งของรูปเคารพของพระพุทธ ซึ่งมีสัดส่วนที่โบราณกำหนดไว้อย่างน้อยสองตำรา

สัดส่วนของพระเจ้ายืน

ตำราหนึ่งกล่าวว่า "...หื้อเอาไม้ปาทะ ๑ แทกแต่พื้นดินขึ้นถึงตีนผ้าสบง หย่อนลงเทก็หันปาทะ ๑ แทก แต่ตีนผ้าสบงขึ้นไปถึงตีนผม ๑ ปาทะ ตั้งแต่พื้นปาทะขึ้นถึงไมพิ ๗ ปาทะ ปีกผ้าทั้งสองพายเอาเท้าปาทะลงยาว ปลายมือแลปลายแขนทั้งสอง หย่อนลงหื้อเพียงหัวเข่า ผ้าเอกหื้อย้อยแต่ปากลำพายซ้ายถึงข้อมือเทอะ ลงสูงเอาแต่พื้นปาทะแทกขึ้น ๒ ส่วน ปาทะถึงหัวเข่า ๓ เช่น ปาทะถึงสายตือ ๔ เช่น ปาทะถึงนม ๕ เช่น ถึงจอมคาง ๖ เช่น ถึงตีนผมจนถึงปลายไมพิ หัวแลแอกกลมใหญ่เท่ากัน..." ความว่า

ให้เอาความยาวของพระบาทเป็นขนาด คือ ความสูงจากพื้นถึงชายผ้าสบง ๑ ช่วงพระบาท จากชายผ้าสบงถึงไรพระศก ๑ ช่วงพระบาท และจากพื้นถึงปลายไมพิเป็น ๓ ช่วงพระบาท ปีกจีวรทั้งสองข้างยาวเท่ากับ ๑ ช่วงพระบาท ปลายมือทั้งสองหย่อนลงเท่าระดับหัวเข่า ผ้าสังฆาฏิพาดไหล่ด้านซ้ายยาวย้อยลงมาถึงข้อมือ วัดแต่พื้นถึงระดับเข่าเท่ากับ ๒ ช่วงพระบาท จากพื้นถึงสะดือเป็น ๓ ช่วงพระบาท จากพื้นถึงผม ๔ ช่วงพระบาท และจากพื้นถึงเศียร ๖ ช่วงพระบาท ส่วนขนาดเศียรและเอวนั้นกลมเท่ากัน

อีกตำราหนึ่งว่า "...หื้อเอาปาทะแทกตั้งแต่พื้นดินขึ้นถึงกระหม่อมจอมขวัญ ๗ ปาทะ ปลายถึงปาทะ หน้ายาวปาทะ ๑ แทกหว่างนมถึงจอมคางปาทะ ๑ หว่างนมถึงแอวปาทะ ๑ ตั้งแต่แอวถึงหน้าท่อนที่พื้นดินยัน ๔ ปาทะ ปลายถึงปาทะแล" ความว่า

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	18 ก.พ. 2556	43	15479	5

ให้อาขนาดความยาวพระบาทวัดจากพื้นที่ตั้งถึงพระเศียร ๗ ๑/๒ ช่วงพระบาท
ใบหน้ายาว ๑ ช่วงพระบาท จากระหว่างนมถึงปลายคาง ๑ ช่วงพระบาท จากระหว่าง
นมถึงเอว ๑ ช่วงพระบาท และตั้งแต่เอวถึงพื้นที่ตั้งสูง ๔ ๑/๒ ช่วงพระบาท

“...เอापาทะหัก ๓ เอาสวน ๑ ตั้งแต่จอมคางถึงจิกตั้งส่วน ๑ ตั้งแต่จอมตั้ง
ถึงคิ้วขึ้นส่วน ๑ ตั้งแต่หว่างคิ้วถึงตีนผมส่วน ๑ แลปาทะหัก ๔ เอาสวน ๑ เป็นใบ
หู ลวงกว้างค่านั้นแล พายलयยาวก็เอापาทะ ๑ และ หางตาหัดใบหูพายบนเอापาทะ
หัก ๓ ส่วน ๑ เป็นหลังตีน หลังมือ กว้างเท่านั้น แลหัวเอา ๓ ปาทะ เวียนเกี่ยวดิน

ผมเป็นประหมณแล ลวงหนาแทกหลังถึง
หน้าอกปาทะ ๑ ปาทังสองกว้าง ๒ ปาทะ
ปลายมือถึงกอยป่า ๓ ปาทะเก็งแล...”
แปลความว่า

เอาความยาวช่วงพระบาทแบ่งเป็น
๓ ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นช่วงความยาวของปลาย
คางถึงปลายจุมก ปลายจุมกถึงคิ้วและจากระ
หว่างคิ้วถึงไธพระศก เอาความยาวช่วงพระ
บาทแบ่งเป็น ๔ ส่วน เอาสวนหนึ่งเป็นช่วง
กว้างของใบหู ความยาวของใบหูเท่ากับความยาวของช่วงพระบาท หางตาให้มีระดับใบหูด้าน
บน เอาความยาวของช่วงพระบาทแบ่งเป็น ๓ ส่วน ส่วนหนึ่งเอาเป็นความกว้างของหลัง
พระบาทและหลังมือ ความยาวรอบพระเศียรตรงบริเวณไธพระศกเท่ากับ ๓ ช่วงพระบาท
ความหนาหน้าอกถึงหลังให้หนา ๑ ช่วงพระบาท ปาทังสองกว้าง ๒ ช่วงพระบาท ช่วงหัว
โหลถึงปลายมือยาว ๓ ๑/๒ ช่วงพระบาท.

(อ่านต่อวันจันทร์หน้า)

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ภาพประกอบจากเว็บ <http://www.dhammajak.net/board/viewtopic.php?t=13516>, http://www.biogang.net/upload_img/ecotourism/ecotourism-123876-2.jpg)